

[Justitsministeren]

Jeg er imidlertid enig i, at problemerne i forbindelse med samkvemsretten må tages op, når ægteskabsudvalget er færdig med sit arbejde, og på den givne foranledning er jeg helt indforstået med at orientere ægteskabsudvalget om indholdet af det forslag, der her har foreligget, og bede dem vurdere disse forhold specielt.

Kristeligt folkeparti går imod lovforslaget, da det medvirker til ligestilling mellem papirløse forbindelser og ægteskabet. Hertil må vist siges, at der efter justitsministeriets forslag stadig er en betydelig forskel mellem de muligheder, der er for faderen til et barn i og uden for ægteskab for at få forældremyndigheden.

Vedrørende det af VS uden for betænkningen stillede ændringsforslag vil jeg gerne sige, at den reelle forskel i forhold til justitsministeriets ændringsforslag næppe er stor. Formuleringen af ændringsforslaget forekommer mig noget firkantet, og jeg tror, det vil være vanskeligt at arbejde med i praksis.

Jeg er imidlertid for så vidt enig i de intentioner, der ligger bag forslaget, idet der også efter min opfattelse må lægges afgørende vægt på omfanget og karakteren af faderens forbindelse med barnet. Dette er nu også fremhævet både i ægteskabsudvalgets betænkning og i bemærkningerne til lovforslaget, hvor det nævnes, at betingelsen for at tillægge faderen forældremyndigheden er snæver, og at bestemmelsen først og fremmest sigter på de tilfælde, hvor forældrene i en længere periode har levet sammen i et ægteskabslignende forhold.

Dette kan måske også tjene som en kommentar til de bemærkninger, fru Tove Jørgensen har gjort dels i betænkningen, dels her under anden behandling.

Jeg skal ikke kommentere fru Tove Jørgensens lange diskussion med sig selv for og imod ægteskabet som institution – jeg har ikke set det på dagsordenen – men når det i betænkningen ligesom sløres, hvad der er regeringens intention med dette lovforslag, så lad mig understrege det endnu en gang: intentionen er helt klart at tage højde for helt særlige situationer, hvor hensynet til barnets tarv afgørende taler for at tillægge faderen forældremyndigheden. Foreligger der en sådan situation, må man efter min opfattelse acceptere, at hensynet til barnet må gå forud for hensynet til moderen.

Hermed sluttede forhandlingene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen forkastedes, idet 23 stemte for, 98 imod.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen vedtoges enstemmigt med 117 stemmer; 4 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslaget uden for betænkningen forkastedes, idet 6 stemte for, 116 imod.

§ 1 med den foretagne ændring og §§ 2–4 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

23) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Varettægtsfængsling i voldssager m. v. og beskikkelse af advokat for forurettede i sådanne sager) [af Hagen Hagensen (KF) m. fl.].
(Lovforslag nr. L 232. Fremsat 9/5 78).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Jensen):

Som det fremgår af titlen til dette lovforslag fremsat af det konservative folkeparti, indeholder det to led.

Hvad angår indførelsen af en særlig varettægtsfængslingsgrund i volds- og voldtægts-sager, kan jeg erklære mig enig med forslagsstillerne i sigtet med forslaget, således som dette kommer til udtryk i bemærkningerne. Det er meget vigtigt, at vi til stadighed søger at styrke effektiviteten i retsplejen, og netop

[Justitsministeren]

på dette felt tror jeg det er rigtigt, at en hurtig pådømmelse af sagerne vil kunne yde et vist bidrag til en bedre kriminalitetsbekæmpelse.

Det er imidlertid min opfattelse, at realiseringen af ønsket om en hurtig fremme af voldssagerne – et ønske, der jo i særlig grad, men ikke alene, gælder voldssager – bør ske på en anden måde end gennem en ændring af retsplejelovens regler om varetægtsfængslingsgrundene. Over for det nævnte hensyn til en effektiv kriminalitetsbekæmpelse står jo det ikke mindre vigtige hensyn til individets retsbeskyttelse, altså her hensynet til beskyttelse af den enkelte borgers personlige frihed.

Den debat, vi netop har haft om ændringen af retsplejelovens regler om anholdelse og varetægtsfængsling, har jo vist, at der bør udvises stor tilbageholdenhed med at indføre nye varetægtsfængslingsgrunde, og her mener jeg, at den foreslåede regel ikke i tilstrækkelig grad tilgodeser det sidstnævnte af de to modstridende hensyn. Efter forslaget er det nemlig muligt at varetægtsfængsle, alene fordi der er rejst en sigtelse efter en af de straffelovsbestemmelser, der er nævnt i den foreslåede regel, og fængslingen kan udstrækkes indtil sagens pådømmelse i første instans, selv om efterforskningen er helt færdiggjort, og selv om der ikke er udsigt til, at den tiltalte bliver idømt fængselsstraf.

Jeg mener således, at en gennemførelse af det foreliggende lovforslags første del vil virke både en forøgelse af antallet og en forlængelse af varigheden af varetægtsfængslingerne på en sådan måde, at det strider mod sigtet med de nye varetægtsfængslingsregler, som vi i øvrigt står over for at ville gennemføre.

Jeg mener derfor, at en imødekommelse af ønsket om en hurtig pådømmelse også af de sager, der er nævnt i forslaget, bør ske gennem fortsatte bestræbelser på at tilrettelægge sagsbehandlingen på en hensigtsmæssig måde såvel hos politiet og anklagemyndigheden som hos domstolene. Vi har da også i den senere tid set en række eksempler i praksis på, at alvorlige voldssager har fået en endog meget hurtig afgørelse.

Jeg kan derfor ikke gå ind for indførelse af den foreslåede regel om en særlig varetægtsfængslingsgrund i voldssager.

Hvad angår forslagets andet led, om beskikkelse af advokat for de forurettede i nær-

mere opregnede straffesager, kunne der måske navnlig være grund til at drøfte spørgsmålet i voldtægtssager, hvor det må erkendes, at anmelderen ikke sjældent befinder sig i en særdeles vanskelig situation.

Jeg kan i den forbindelse nævne, at jeg har foranlediget spørgsmålet om politiets og anklagemyndighedens behandling af voldtægtsanmeldelser behandlet i justitsministeriets centrale samarbejdsudvalg for politiet. Der er blevet afholdt møde herom for få dage siden, og jeg er bekendt med, at også spørgsmålet om advokatbeskikkelse for anmelderne blev drøftet. Man var bl. a. inde på, om det måske snarere er social og psykologisk bistand, anmelderne har behov for i disse sager, fremfor egentlig juridisk bistand, eller om problemet måske kan løses ved, at anmelderne altid får et tilbud om, at afhøringen hos politiet kan overværes af venner eller slægtninge.

Jeg er således enig i, at der, navnlig når det gælder anmelderne i voldtægtssager, kan være behov for at yde en eller anden form for bistand, men jeg vil gerne vente med at tage endelig stilling til, hvorledes spørgsmålet bør løses, indtil jeg har haft lejlighed til nærmere at studere referatet af samarbejdsudvalgets drøftelser. Jeg vil så meget gerne komme tilbage til retsudvalget og drøfte, hvordan vi i fællesskab løser denne del af problemet.

Hans Jørgen Jensen (S):

Selv om jeg kan have en vis sympati for intentionerne i dette forslag, mener jeg ikke, det vil være rimeligt, at man i den retsplejelov, der forhåbentlig skal vedtages i morgen, indbygger en regel som den, der her er foreslået, og som vedrører en problemstilling, vi har drøftet ret indgående i retsudvalget.

Som justitsministeren tror jeg ikke, vi skal have flere varetægtsgrunde, og jeg føler mig heller ikke overbevist om, at en regel som den foreslåede vil få den præventive virkning, som forslagsstilleren frudsætter.

Forslaget om beskikkelse af advokat til den forurettede er næppe heller den rigtige løsning på de problemer, som denne har.

Jeg skal i øvrigt henholde mig til de af justitsministeren fremsatte bemærkninger. Socialdemokratiet kan ikke medvirke til gennemførelse af det foreliggende lovforslag.

Glistrup (FP):

Voldsforbrydelser begås typisk af unge mennesker, og i disse år fordærvs den danske ungdom under anførsel af vores undervisningsminister. Det, vi har oplevet med skoleloven fra 1975 o. lign., vil ganske givet føre til en disciplinbrydelse, en karakterødelæggelse, en mindreværdskompleksfremkaldelse og mange andre forhold, som leder lukt ud i, at vi må se i øjnene, at voldsforbrydernes antal vil stige ganske væsentligt i de kommende år.

Dertil kommer, at frø af ugræs jo fyger over hegnet fra Rote Armee-fraktioner, og hvad der ellers ligger uden for Danmarks grænser, og vi har jo allerede i den senere tid set folk som bombemanden fra Gladsakse, bandekrigere o. lign., som ud over af undervisningsministerens forskellige foranstaltninger tilskyndes igennem sådan noget som Christianiavedtagelser herinde i dette folketing, hvor man jo lægger op til voldskriminalitet af en meget alvorlig karakter, som vi ser i vidt omfang, og sådan noget som undervisningsministerens partifælle ude på Gladsakses borgmesterstol ved hellere at ville være populær blandt rockerne end at have at gøre med politiet, hvordan alt dette medvirker til, at volden udvikler sig og gror frem stærkere og stærkere.

Derfor er det fortjenstfuldt af det konservative folkeparti, at det nu har henledt opmærksomheden på, at vi skal til at gøre noget herinde fra folketingets side over for volden, og det er særdeles lykkeligt, at vi med dette forslag som udgangspunkt får lejlighed til nærmere at drøfte disse centrale og vigtige samfundsproblemer.

Jeg vil nok tro, at noget af det væsentlige er, at vi skal se at få politiet til at udføre politiopgaver i stedet for at beskæftige sig med maskinskrivningsbureauvirksomhed, eller hvad de nu ellers sidder og tager sig til inde på de hyggelige kontorer. Vi skal sørge for, at efterforskningen i voldssager forløber hurtigt, så der kan komme en meget hurtig pådømmelse. Vi skal sørge for, at man ikke anvender de blødsødne straffe, som der grines ad i stort omfang, at tiltalefrafald og betingede straffe anvendes i mindre omfang inden for voldssagernes område, end de gør på nuværende tidspunkt, og i det hele skal vi sørge for en mentalitetsændring, for det er mentali-

tetsforgrovnningen, som står bag ved det alvorlige problem, vi er ude for.

Om vi så derudover også skal bruge de to midler, som det konservative folkeparti her lægger frem i lovforslaget, ja, det kan vi selvfølgelig debattere. Som udgangspunkt ligger vi i fremskridtspartiet ganske nær ved de bemærkninger, som justitsministeren lige fremkom med, nemlig at vi er noget tvivlende over for det. Det at gøre det forhold, at det er en voldsag, til en selvstændig varetægtsfængslingsgrund, er vi noget betænkelige ved, for vi har jo ikke skyldspørgsmålet afgjort på det tidspunkt, hvor varetægtsfængslingen finder sted, og de traditionelle varetægtsfængslingsgrunde: om man kan frygte gentagen forbrydelse, flugt el. lign., er formentlig tilstrækkelige også på dette område, hvis man vel at mærke sørger for det væsentlige, nemlig at sagerne fremmes til domsforhandling og domsafgørelse meget hurtigt, for det er selvfølgelig særdeles nedbrydende, når de unge i banderne og deres kammerater kan gå uge efter uge og måned efter måned og skraldgrine ad disse latterlige myndigheder, som ikke foretager sig noget som helst, og så kommer der altså en dom fem fjerdingår efter på et grundlag, hvor man for længst har glemt, hvad det egentlig var, der skete i de hurtige udviklingsår, som jo præger disse 17-, 19-, 22-årige, som er de altdominerende voldskriminelle efter hele den menneskelige cyklus, den menneskelige livsudvikling.

På lignende måde er vi ganske enige med justitsministeren i det, som blev anført fra ministerens side vedrørende den anden del af forslaget: skal man endelig yde de forurettede en bistand, er det nok ikke advokaterne med deres snørklede paragrafsprog, som er de rigtige at sætte ind i den forbindelse. Hvorfor i alverden skal vi forgylde den stand, der mere end nogen andre er blevet forgyldt og behængt med penge, penge og atter penge, ved at give dem yderligere et sagsområde, som de ikke har nogen forudsætninger for at udføre særlig godt? Nu skulle man altså til at honorere advokaterne for også dette job at være beskikkede for de forurettede i voldtægtssager eller voldssager. Der er meget større grund til at have enten nære familiemedlemmer eller folk med en anden baggrund, som er bedre i stand til at bistå de pågældende end en advokat med

[Glistrup]

hans meget specielle skødeskrivningsbaggrund til at udføre arbejdet.

Nathalie Lind (V):

Det konservative folkeparti fortjener tak, fordi det er kommet med dette lovforslag. Jeg mener, det afgørende er, at vi finder frem til løsninger, således at vi i videre udstrækning end i dag kan forebygge den stigende vold.

Jeg er ikke sikker på – det tror jeg også vi kan være enige om – at man absolut har fundet de vises sten her, men vi er fuldstændig åbne over for at drøfte det, og tanken om at man kunne klare dette spørgsmål ved en ændring af retsplejeloven, er vi bestemt ikke fremmed over for.

Justitsministeren sagde, der var to hensyn i denne sag: på den ene side hensynet til en effektiv kriminalitetsbekæmpelse, på den anden side hensynet til indiyidets frihed. Jeg ved naturligvis, at der må foregå en afgrænsning her, men det tredje led – ja, ministeren var også inde på det, og det er jo med i forslaget – nemlig de forurettedes stilling, synes jeg skal trækkes stærkere frem, end det er sket her.

Vi behandlede for et par år siden et forslag om erstatning til ofre for forbrydelser. Vi mener fra venstres side, at tiden nu må være inde til, at vi får en nyvurdering af det, som blev udtalt her i folketinget for to år siden, om, at vi om nogle år skulle have undersøgt, dels om det fortsat alene skulle være en billighedserstatning eller et egentligt retskrav, dels spørgsmålet om, hvorvidt det også skulle udstrækkes til at gælde erstatning for tingsskade. Det er områder, som det er vigtigt for os at få vurderet, når vi skal gå ind i en bredere debat om, hvad vi kan gøre for at forebygge volden. Måske vil erstatning til ofre for forbrydelser ikke i sig selv forebygge volden, men det vil give befolkningen som sådan en fornemmelse af, at man ikke ensidigt fra lovgivningsmagtens eller administrationens side overvejer og vurderer, hvordan forbyrderens stilling skal være. Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi får også den anden side med.

I spørgsmålet om, hvordan man varetager den forurettedes tarv bedst muligt, den, der har været offer for en voldshandling, er vi positive over for forslaget om at beskikke en

advokat. Jeg skal ikke gå ind i nogen debat med fremskridtspartiets ordfører – der er noget med, at det er fra sine egne, man skal høre sandheden, og det var jo bestemt ikke rosende ord, der kom om advokatstanden som sådan – men lad det være. Det er vel ikke givet, at det skal være en advokat, men det, der ligger fast, er, at den, der har været offer for en sådan forbrydelse, kan have brug for hjælp, kan have brug for assistance både under afhøringen og sandelig også i det andet spørgsmål, jeg var inde på, nemlig spørgsmålet om at få rejst sagen om erstatning i tide.

Melchior (CD):

CDs ordfører i denne sag har efter afstemningernes afslutning måttet forlade huset og har bedt mig markere partiets standpunkt til det foreliggende forslag.

Da jeg ikke har nær den ekspertise med hensyn til advokaters egenskaber som hr. Glistrup og ikke har nær den ekspertise med hensyn til retsplejelov o. lign. som den tidligere justitsminister fru Nathalie Lind, håber jeg, hr. Hagen Hagensen ikke vil tage mig det ilde op, når jeg nøjes med at markere, at vi i CD finder det foreliggende forslag godt og nødvendigt. Vi tilsiger, når det nu engang bliver genfremsat, positivt medarbejderskab til at få det udformet efter de intentioner, som det konservative folkeparti her har lagt for dagen. Vi føler, at begge de foreslåede foranstaltninger er rimelige, og jeg vil gerne understrege, at vi også finder dem moderate, og derfor vil jeg præventivt sige til hr. Bernhard Baunsgaard, som jeg formoder skal være sit partis ordfører, at vi som tidligere i eftermiddag sagt ikke bare ikke ønsker politistatmetoder, men at vi altså heller ikke i det foreliggende forslags første del ser nogen som helst ansats til politistatmetoder.

Anden del af forslaget, angående varetagelsen af ofrenes rettigheder, er overordentlig human set og udtænkt. Med disse anbefalende ord er der vist ikke brug for at gå i yderligere detaljer; andet hører til under udvalgsarbejdet.

Ebba Strange (SF):

For anden gang i dag kan jeg erklære mig fuldstændig enig med justitsministeren, så jeg næsten kunne frafalde at tage ordet. Jeg skal

[Ebba Strange]

derfor gøre det ganske kort, da tiden jo ikke tillader en lang analyse af, hvorfor vi har den voldskriminalitet blandt unge mennesker, som vi har – dér er jeg grundlæggende enig i hr. Glistrups analyse. Jeg kan ikke på den korte tid, der er til rådighed, gøre rede for mit syn på, hvorfor volden er omsiggribende i disse år, men jeg tror nu ikke, det er undervisningsministeren alene, der har skylden for det.

Derimod vil jeg knytte nogle bemærkninger til det, hr. Hagen Hagensen foreslår for at dæmme op mod den omsiggribende vold. Dér mener jeg simpelt hen, at instrumentet er grundlæggende forkert. Jeg tror altså, det er helt andre forebyggende tilbud til de unge mennesker, der er brug for, hvis vi overhovedet skal tale om at dæmme op mod voldskriminaliteten. Jeg tror, det er massive tilbud om arbejde og fritidsbeskæftigelse, om lidt mening i livet, vi burde bruge penge og kræfter på at diskutere i dette ting i stedet for at diskutere straffeforanstaltninger. Hr. Hagen Hagensen og jeg har ved anden lejlighed diskuteret disse ting, så vi kender hinandens synspunkter.

Det har også været et af SFs vigtigste udgangspunkter ved behandlingen af det retsplejelovforslag, vi havde til anden behandling forleden dag, at vi skal nedsætte både antallet af og længden af varetægtsfængslinger, fordi vi anser dem for at være den form for fængsling, der er det mest personligheds-skadende for de mennesker, der bliver udsat for dem. Derfor kan vi naturligvis ikke støtte en sådan ubegrænset varetægtsfængtling, der altså skulle kunne finde sted, indtil den første dom var faldet.

Vi kan naturligvis ikke i princippet have noget imod, at der foregår en rimeligt hurtig retsforfølgning – det er der naturligvis ingen, der kan have noget imod – men det må bare ikke på nogen måde gå ud over den sigtedes ret til et grundigt forsvar. Det er vel snarere sådan noget som presset på retterne – som vi jo tidligere har beskæftiget os med i retsudvalget, og som vi måske kunne tage op igen – vi skulle interessere os for i stedet for det, der er foreslået her fra de konservatives side. Som sagt vender vi os entydigt imod den første del af dette lovforslag.

Derimod har jeg også været interesseret i den anden del og ligesom justitsministeren

ikke mindst i voldtægtssager. Det synes jeg er noget vi skal tage op i den nye samling og drøfte, hvordan vi yder den støtte og hjælp til folk, der har været udsat for vold eller voldtægt, for det er helt givet, at de mange gange står i en meget presset situation og har meget svært ved at klare den situation uden støtte. Derfor synes jeg, det ville være interessant, hvis vi kunne finde frem til noget dér. Det er blevet sagt af tidligere ordførere, at det måske ikke netop behøver at være en advokat eller en jurist, måske snarere én, man på anden måde har nær tilknytning til, men under alle omstændigheder synes jeg, at det problem, der er rejst i den anden del af de konservatives lovforslag, kan drøftes videre, men bortset fra det må vi afvise forslaget.

Tove Jørgensen (DKP):

Jeg kan på DKPs vegne i det store og hele erklære mig enig i det, ministeren sagde om lovforslaget. Blot kunne jeg godt have ønsket mig, at ministeren havde taget endnu skarpe afstand fra den mulighed, der skulle være for at forlænge varetægtsfængslingen; det vil jeg i hvert fald gøre fra DKPs side. Jeg synes heller ikke, der er rimelighed i ligesom at indføre en skjult forlængelse af varetægtsfængslingen.

Hvad angår anden del af lovforslaget, er der nogle problemer, og jeg vil ligesom tidligere ordførere nævne, at det muligvis bør være juridisk bistand, men det kan også være, det er andre former for bistand, der skal til, men det er vi i hvert fald åbne over for.

Forslaget tager i virkeligheden mere sigte på at forebygge angsten for vold end på at bekæmpe volden i sig selv, hvilket ikke kan gøres ved at indføre stedse strammere restriktioner. Det er jo kendetegnende for borgerlig tankegang i øvrigt, at man netop bruger kræfterne på noget, man tror bekæmper volden i samfundet; i stedet for at beskæftige sig med årsagerne til, at volden opstår.

DKP mener ikke, at volden bekæmpes med restriktioner, men ved, at der virkelig sættes ind imod de samfundsmæssige og sociale forhold, der skaber volden.

Endvidere er det typisk, at det kun er visse former for vold, man ønsker undergivet så skrappe regler, netop den vold, som er en typisk afsmitning af dårlige opvækstvilkår, dårlige boligforhold og mere eller mindre

[Tove Jørgensen]

mærkbare krisefænomener, ikke mindst som følge af den økonomiske afmatning, som samfundet er ude for nu, og den arbejdsløshed, der er opstået som følge af den.

Vi kan i det store og hele sige, at det er ikke den måde, vi mener problemerne skal løses på, og at vi i stedet for vil være med til at drøfte nogle af de forhold, specielt i den sidste del af lovforslaget, videre i næste samling.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Lovforslaget indeholder to dele. Den ene drejer sig om, at det for fremtiden skulle være rimeligt at beholde en sigtet i varetægt, indtil sagen kan bedømmes. Begrundelsen for dette er, at man skulle have en hurtigere og mere effektiv retsforfølgning og bekæmpelse. Man tror, det har en generel præventiv virkning.

Det radikale venstre kan ikke støtte dette forslag. Jeg tror, det for retsudvalgets senere behandling ville være ganske overordentlig nyttigt at læse et værk som det, Eric Danielson netop har udgivet om vold, hvor det jo klart fremgår, at årsagen til vold er mangesidig, og at det snarere kunne betale sig at bekæmpe årsagerne til, at nogle bliver voldsmand, end at straffe dem, efter at de er blevet det.

Hvad angår den hurtigere retsforfølgning, vil jeg gerne sige, at jeg nærer nogen frygt for, at dette skal blive en slags modeord, der vil være til stor skade for retsstaten; et eksempel herpå oplevede man, da en ung mand i Nordjylland 23 timer og 17 minutter – altså inden man har været nødt til at afholde grundlovsforhør – efter at han, der i øvrigt var velanskrevet, havde begået et bankrøveri, var i færd med at afsone en straf på 3½ års fængsel. Jeg er helt enig med de kritikere, der har sagt, at de ikke tror på, at det i det tilfælde har været muligt at undersøge alle omstændigheder ved den forbrydelse. Jeg kan sige, at det radikale venstre er stærkt modstander af, at vi skal have indført den slags lov-og-orden-tilstande i Danmark.

Jeg gør her opmærksom på de ord, jeg citerede af Gammeltoft-Hansen den anden dag – og nu gentager jeg, at det alene drejer sig om en sigtet – at netop de første dage af fængslingen er de helt afgørende for, hvordan forholdet for den person, som er under-

kastet fængslingen, bliver til samfundet for fremtiden. Tænk, hvis han bliver frikendt! Så er han stigmatiseret af det øvrige samfund ved at have været varetægtsfængslet efter denne § 780, stk. 4, som de konservative, venstre og naturligvis CD osv. ønsker indsat.

Hvad angår § 780 a om, at der skal være juridisk bistand i bl. a. voldtægtssager, vil jeg gerne understrege, at det efter min bedste overbevisning nu må være på høje tid, at samfundet skifter indstilling til voldtægtssager. Efter min mening har tilstanden i alt for høj grad hidtil været den, at man trøster sig med, at kvinden såmænd nok selv har været ude om det. Det første, der må ske, er en mentalitetsændring hos politiet. Det er rystende, at man uimodsagt skal kunne høre refereret, at politiet, da en ung kvinde anmelder voldtægt og beskriver voldtægtsmanden, henstiller til hende at frafalde anmeldelsen, fordi manden jo i forvejen har en dom for voldtægt. Det er rystende, at dette kan ske i en retssat.

Jeg er helt enig i, vi skal drøfte de sager, men jeg tror rigtignok ligesom justitsministeren, at det er ganske andre ting, vi skal tage fat på. Jeg håber, at justitsministeren hurtigt når til at få ændret tilstanden, bl. a. det, at det altid er en kvindelig betjent, der afhører i en voldtægtssag, og at man naturligvis må have medlemmer af sin familie til stede, specielt når det er mindreårige, og mindreårige er i hvert fald i disse sager mennesker, der ikke er fyldt 18 år.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti kan gå ind for det foreliggende lovforslag. Vi mener, det er rimeligt, at der kan idømmes varetægtsfængsel efter grov vold og voldtægt. Det vil tilfredsstille en vis forventning hos befolkningen om, at man ikke på gaden kan møde en person, der dagen i forvejen har begået grov vold. Som nævnt i forslaget er det ikke, fordi man ønsker at øge strafferammen, men fordi man vil fremtvinge en hurtigere retsbehandling, hvilket må være af stor betydning.

Vi synes også, det er yderst rimeligt, at den overfaldne kan få tilstrækkelig hjælp; om det skal være fra en advokat eller en anden person med tilknytning til den overfaldne, kan vel diskuteres, men jeg tror, det er

[Inge Krogh]

meget vigtigt både under efterforskningen og under selve sagen.

Ib Christensen (DR):

Retsforbundet deler den foruroligelse over den stigende voldstendens og de mange voldtægtsager, der har været i den senere tid, hvad jeg går ud fra ligger bag det konservative folkepartis forslag. Men vi er meget imod det middel, som det konservative folkeparti foreslår her, idet vi mener, at der ikke bør gennemføres en udvidet adgang til varetægtsfængsling.

Vi har haft en diskussion om retsplejeloven, om dette emne, og jeg skal ikke komme nærmere ind på det. Vi finder, at der i den bestående retsplejelov er tilstrækkelige varetægtsfængslingsgrunde til, at en effektiv retsforfølgning kan finde sted. Vi mener også, at gennemførte man sådan noget som det, der står i det konservative forslags første del, så ville faren for, at uskyldige rammes, blive meget større, og derfor må vi altså afvise denne del af forslaget.

Derimod ser vi med stor sympati på den anden del af forslaget, nemlig dette, at man giver mulighed for beskikkelse af en advokat for den forurettede. Netop i voldtægtsager, hvor den forurettede part måske kan være ude af stand til at formulere sig og i hvert fald oftest befinder sig i en situation af psykisk ubalance, er det meget nyttigt, at noget sådant finder sted. Derfor kan vi altså støtte denne del af forslaget, men ikke den første del.

Wilhelm (VS):

VS vil på det skarpeste vende sig imod og advare imod, at man vedtager en ny varetægtsgrund, der baserer sig på bestemte sigtelser, og som ikke opfylder de sædvanlige varetægtskriterier i § 780. Jeg forstår egentlig ikke, at man ikke har været inde på, hvilke misbrug dette kunne give anledning til. Det siger sig selv, at på et område, hvor vi i forvejen ved, at der er et ikke ubetydeligt antal falske anmeldelser, vil det kunne føre til oven i købet bevidst misbrug, at man har en sådan halvautomatisk varetægtsregel.

Ministeren var inde på vigtigheden af at effektivisere retsplejen, men han fik da heldigvis også nævnt det andet hensyn, som vi i hvert fald, når man når hertil, også har med i

afvejningen, nemlig den enkeltes retssikkerhed. Og selv om ministerens retsplejelovforslag jo ulykkeligvis bliver vedtaget i overmorgen, så glædede det mig alligevel, at han sagde, at behandlingen af den lange sag havde vist, at man nok skulle være forsigtig med at indføre og diskutere nye og lempeligere varetægtsbetingelser.

Den anden del af de konservatives forslag finder jeg det er synd at de har indsat i det samme lovforslag, for det lader til, at alle har – vi har i hvert fald – sympati for det. Det er en helt anden holdning, der ligger i den del af forslaget. Jeg skal ikke gøre mig klog på enkelthederne i det. Det er muligt, at det bør være et mere fleksibelt tilbud end lige præcis tilbud om beskikkelse af en advokat, og lad os så få det frem.

Der er en enkelt ting, jeg lige vil spørge ministeren om her til sidst. Han talte om, at der måske snarere i nogle tilfælde var behov for at have ret til at have nære pårørende som bisiddere under afhøringerne, som vidner. Der vil jeg da godt spørge: er det ikke muligt i dag? Og hvis det ikke er, kræver det så en lovændring? Og hvis det ikke gør – hvad det forhåbentlig ikke gør – kan ministeren så ikke i en gevaldig fart skynde sig med at få i hvert fald den side af sagen klaret? Så har vi lidt bedre tid til at diskutere, om tilbuddet om advokatbeskikkelse skal være mere fleksibelt og omfatte psykologer og de andre ting, der blev nævnt.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg vil gerne begynde med at sige tak både til ministeren og til alle ordførere for de positive ting, der blev sagt.

Det blev fra alle ordførernes side, også fra ministerens side, sagt, at det andet led i vores forslag, om bistand til offeret, var man i hvert fald rede til at drøfte. Jeg vil gerne sige, at vi ikke har sagt, at vi har fundet de vises sten med noget af det, der er fremme her, men vi har villet pege på et forhold, som vi uvægerlig må komme til at drøfte. Det gælder i hvert fald ganske klart – og det er alle jo enige om – hvilken bistand der skal ydes til offeret.

Vi mener nu også, der er grund til at overveje første led på en eller anden måde. Om vi så har fundet den rette afgrænsning, skal jeg i denne omgang lade ligge, det kan vi

[Hagen Hagensen]

drøfte, når vi engang når frem til udvalgsarbejdet.

Vi har valgt at fremsætte dette forslag nu, fordi vi gerne vil have, at der skal være ordentlig tid til at overveje disse forhold, for man må erkende, at vi går ind på noget, der i og for sig er nyt. Vi vil gerne tage hensyn til individets retsbeskyttelse, men vi lægger mest vægt på offeret og ikke på den, der har begået den strafbare overtrædelse. Han eller hun har også krav på at få beskyttelse.

Vores tankegang er aldeles ikke, at der skal være nogen lynjustits af nogen art, men vi ønsker disse sager fremmet. Det er muligt, at man i nogen grad kan gøre det allerede nu, men vi finder, at det er væsentligt af hensyn til offerets beskyttelse, at man kan holde de pågældende gerningsmænd inde, indtil man hurtigt får pådømt sagen. Det behøver slet ikke at tages med taleksempler på 23 timer og 17 minutter, før de allerede er sendt til afsoning. Det må siges i denne forbindelse, at der jo foreligger en tilståelse, og at der har været en retssag, og at der har været adgang til at anke, hvis de ønskede det. Der er sådanne tilfælde, hvor det vel nok kan forekomme os alle sammen at være lige på kanten, at det er gået lidt for stærkt, men vi kan ikke se væk fra, at der måske er noget effektivt i dette.

Problemet er jo væsentligst at forebygge, og vi vil meget gerne være med til at drøfte alle mulige måder at forebygge bl. a. vold på, men når vold først er begået, så mener vi, at det må være naturligt, at der ydes en effektiv beskyttelse, også af dem, det er gået ud over. Vi vil gerne prøve på at forebygge volden ved at sige: ja men I, der begår disse voldsforbrydelser, må være klar over at I vil blive hurtigt retsforfulgt, og at I kommer til at sidde inde, indtil I er dømt, i hvert fald i første instans, og muligvis går I direkte til afsoning.

Vi håber og tror, at det ville være noget, der kunne forebygge, og så må vi drøfte alle de andre forhold. Dem kan vi bare ikke tage op umiddelbart, det er meget bredt, det, der skal drøftes. Her drejer det sig om at prøve at få dem, der har begået noget, til at afholde sig fra det, ved at de bliver klar over, at det vil blive retsforfulgt så effektivt som muligt. Vi vil prøve på at få klaret det hurtigt og ordentligt, uden at vi dermed sætter egentlige retsplejehensyn til side.

Jeg har opfattet de bemærkninger, der er faldet, på den måde, at jeg naturligvis især kan takke ordførerne for venstre, CD og kristeligt folkeparti, der fuldt og helt er gået ind for at drøfte disse forhold. Jeg kan takke, som jeg gjorde det før, samtlige ordførere for støtten til forslaget andet led, og i grunden også en del af dem for, hvad de ville være med til at overveje med hensyn til første led.

Jeg har nævnt, at det ikke er sikkert, at vi har ramt det rette. Jeg havde såmænd gerne set, at vi havde drøftet dette i sammenhæng med en ændring af retsplejelovens § 780, at det hele kunne have ventet, hvis det nu var blevet taget ud af den retsplejelov, der måske bliver vedtaget en af dagene. Så skal vi naturligvis til at rette, fordi det ikke længere er § 780, vi skal tilføje noget, men § 762, og så kommer vi også nok til at drøfte det i forbindelse med en eller anden form for en 7 dages eller 5 dages regel, eller hvad der muligvis kan komme til at træde i stedet herfor.

Der er hos os intet ønske om, at der skal være strengere straf eller noget andet. Vi mener, at strafferammerne er i orden. Det, vi ønsker, er, at man ikke umiddelbart efter, at man har begået vold, kan komme på fri fod, og at man først bliver dømt lang, lang tid efter. Det er både af hensyn til offeret og af hensyn til den pågældende selv og af hensyn til alle os andre lidet betryggende, at det foregår på den måde. Jeg håber på, at det må lykkes for os på en eller anden måde at få klaret i hvert fald så meget igennem, at vi finder den rette balance, således at gerningsmændene nok skal have, hvad de skal have i form af fair behandling, men at der alligevel må skeles til offeret, som det går ud over. Jeg håber i hvert fald på, at vi hurtigt inde i den nye samling kan få gennemført en beskyttelse af offeret.

Jeg må i den forbindelse sige, at jeg ikke har lagt mig fast på, om det skal være en sagfører, der skal være den, der yder hjælp. Jeg tror, det vil være det naturlige, at det er det, fordi den pågældende har en erfaring ud over i skødeskrivning. Det kan da i hvert fald siges, at det har de fleste, for ikke at sige alle, således at de ved, hvad der skal ydes af hjælp, for at den forurettede skal være ligestillet med dem, der står på den anden side og skal forsvare gerningsmanden og meget andet.

[Hagen Hagensen]

Jeg tror også, at det vil være en klog ting, at man, som ministeren sagde, overvejer, om der også skal ydes anden form for bistand under efterforskningen, hvor offeret på en eller anden måde bliver bragt ind i det. I voldtægtssager, hvor ubehagelige undersøgelser o. lign. skal foretages, er der al mulig grund til at give den bedst mulige beskyttelse for offeret, og dér erkender jeg juraen måske undertiden ikke slår helt til.

Jeg håber på, at der kommer noget ud af det her. Jeg tror, at der langt ud i befolkningen er et ønske om, at vi får taget fat på disse ting. Det er væsentligt, at vi beskytter de mange, og så kan det undertiden være lidt mere strengt for de enkelte, der overtræder de love, som de skulle overholde.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Jeg tror, vi kan konstatere, at der er bred enighed i dette ting om, at vi skal gøre, hvad vi kan for at beskytte sagesløse borgere mod lovovertrædelser, derunder ikke mindst vold og voldtægtsforbrydelser. Jeg tror nu også, at vi kan konstatere, at der næppe findes et flertal her i salen, der ønsker at gøre det på den måde, man i forslagets første del ønsker det, men nok snarere på den måde, at vi tilsikrer politi og domstole nogle bedre arbejdsvilkår på anden måde, og uden at vi på nogen måde kan komme under mistanke for, at vi forringer befolkningens retssikkerhed, også de anklagedes retsgarantier.

Når det drejer sig om det andet led, om bistand til den, der har lidt overlast, så tror jeg også, der er meget bred enighed om, at det bør gives. Jeg vil gerne bekræfte over for hr. Wilhjelm, at allerede i dag er der intet til hinder for, at pårørende kan være med under f. eks. en voldtægtssags behandling. Det, jeg nævnte, var, om man skulle overveje at gøre det til et lovmæssigt krav. Det er det ikke i dag.

Når både hr. Wilhjelm og hr. Bernhard Baunsgaard henstiller, at vi skynder os at overveje disse ting, så er jeg nødt til at sige, at vi vel ikke har kunnet skynde os meget mere end at gøre det, at vi i samme øjeblik denne sag blev drøftet første gang, bad politiets centrale samarbejdsudvalg om at tage stilling til det. Vi ved i dette øjeblik, at dette udvalg har haft en meget omfattende drøftelse af disse problemer for ganske få dage si-

den, og vi lover dette ting, at så snart resultatet af dette arbejde er formuleret og drøftet i justitsministeriet og med mig, så vil vi overveje, hvad vi kan gøre på området, som måtte kræve lovgivning, og også rent administrativt.

Jeg er nødt til at sige, at tættere kan jeg ikke komme det, og hvis ikke det betragtes som et udslag af god vilje, ja, så gør det mig ondt, men så kan jeg ikke opfylde sådanne ønsker.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det skal der ikke herske nogen tvivl om. Det er et udtryk for justitsministerens gode vilje, det, han beskrev heroppefra, og det skal han have kvittering for. Men jeg er også nødt til at understrege, at retsudvalget måtte rykke adskillige gange for at få denne sag i gang. Jeg rejste den umiddelbart efter, at samlingen var begyndt, men først omkring júl får vi de første reaktioner, og først den 23. maj holder man det første møde i dette samarbejdsudvalg om, hvordan politiet skal behandle anmeldelser. Måtte jeg sige om dette med hensyn til varetægtsfængsling, at den konservative forslagsstiller, hr. Hagen Hagensen, ikke kom ind på det, professor Gammeltoft-Hansen skriver i sin doktordisputats, nemlig at det helt afgørende for individets forhold til retssamfundet er de første dage af en fængsling, og det er helt afgørende, at vi da ikke kommer til at skade ved at gennemføre det konservative forslag.

Jeg tror, at denne lovgivning, hvis den blev indført og brugt over for folk, der var sigtet og derefter bliver frikendt, ville have katastrofale følger for disse individers forhold til samfundet. Det må man også huske, for tænk, hvad en sådan indstilling i yderste konsekvens medfører af terrorindstilling til samfundet!

Om voldtægtssagerne vil jeg gerne endnu en gang sige, at jeg er glad for, at justitsministeren går så positivt ind i sagen, det skal der bestemt ikke være tvivl om. Men jeg vil gerne sige, at jeg tror, vi her står over for noget mere afgørende end bare nogle lovparagrafer. Jeg tror, at der skal en mentalitetsændring til i hele samfundet. Vi er vel i hastig færd med at forlade den gamle indstilling om, at der sker et overgreb mod mandens ejendom kvinden, men vi er ikke nået til at

[Bernhard Baunsgaard]

værdsætte kvindens personlige integritet i tilstrækkelig grad. Det kommer vel frem alene i sådan en betragtning, at hvis en mand lægger op til et galant eventyr med en kvinde og han så fortryder i sidste øjeblik, siger vi alle sammen, at han har alligevel en stærk karakter. Hvis en kvinde på samme måde har lagt op til en mand og hun fortryder og hun derefter bliver udsat for voldtægt, konstaterer man blot, at hun selv har været ude om det. Det er jo den populære indstilling, og det er den, vi skal havde ændret. Kvinden må have samme vilkår som manden.

Må jeg gentage, hvad jeg sagde før, at jeg tror, at noget af det, vi kan og skal ændre, og som justitsministeren lovede os skulle ændres, er politiets afhøringsmetoder. Nu understreger justitsministeren, at der intet er til hinder for, at slægtninge kan overvære en afhøring af f. eks. en ung pige, men i et af de slemme tilfælde, vi har haft, med den 14-årige pige her i København, var én af de ting, som hendes forældre var kede af, den, at de ikke havde fået vide, at der var sket afhøringer, uden at moderen eller faderen var til stede.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Jeg skal ikke forlænge denne diskussion, for det forekommer mig, at vi er enige om, hvordan vi skal se på tingene. Men jeg vil nu ikke tages til indtægt for en kritik af politiet, som fremføres, uden at jeg kender detaljerne forelagt mig fra begge sider. Der lå ikke i mine bemærkninger en kritik af politiets nuværende arbejdsformer, men der lå en meddelelse til hr. Bernhard Baunsgaard om, at politiet selv for tiden overvejede, hvad de kunne gøre for at finde en praksis, som var tilfredsstillende for begge parter i sagen. Det var det arbejde, jeg gav tilsagn om at videreføre, og det holder jeg fast ved.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal gerne alene påtage mig ansvaret for rigtigheden af de oplysninger, jeg fremkom med heroppe, naturligvis, og ikke inddrage justitsministeren. Vi kan jo bare slå op i de akter, vi har fået, så kan man se, at jeg har refereret rigtigt, men der skal da ikke være nogen tvivl om, at det er mine oplysninger.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg skal ikke blande mig i den drøftelse, der har været mellem justitsministeren og hr. Bernhard Baunsgaard, men til hr. Bernhard Baunsgaard i øvrigt blot sige, hvad jeg måske ikke fik sagt umiddelbart under mit svar før til hr. Bernhard Baunsgaard, at der er da ingen tvivl om, af Gammeltoft-Hansen i sin doktordisputats har ret i, at de første dage, man er fængslet, kan være meget hårde for den pågældende og vel også meget belastende. Der er da ikke nogen tvivl om, det er sådan. Derfor står der heller ikke i det forslag, vi kommer med, ordene »skal fængsles«, der står, at man kan anvende varetægtsfængsel. Det vil sige, at i de tvivlsomme sager, hvor der kan være tvivl om, hvad der er begået af vold og lignende, kan man ikke komme til at bruge denne bestemmelse. Det vil dommeren sikkert ikke gå med til, og det skal han heller ikke gøre. Men dér, hvor der foreligger nogle ganske klare forhold, kan der for mig at se være god grund til at anvende en regel som den, vi har foreslået som tilføjelse til retsplejelovens bestemmelser om varetægtsfængsling.

Og så må jeg igen sige, at spørgsmålet er jo, hvem man egentlig skal tage mest hensyn til; offeret eller den, der har begået den strafbare overtrædelse af loven. Jeg hælder stadig væk til den anskuelse, at offeret må være den, der har krav på beskyttelse fremfor den, der har begået lovovertrædelsen. Derfor må den, der har begået lovovertrædelsen, affinde sig med nogle ting, der ikke er særlig behagelige, netop fordi man har begået overtrædelsen.

Hele sigtet – det vil jeg sige én gang til – med dette er at søge at forebygge, at vold forekommer, fordi en bestemmelse som denne måske kunne afholde en del gerningsmænd fra at begå lovovertrædelser. Lad os så prøve på anden måde at finde frem til noget bredere, hvor vi kunne forebygge på anden måde. Det, vi kan gøre her, er i hvert fald, at vi kan søge at beskytte offeret og samfundet i nogen grad med det, der er tale om.

Når jeg ikke taler meget om næste led i bistanden til ofrene, skyldes det, at vi øjensynligt er enige om alle sammen, at der her skal gøres noget, og det tror jeg også der skal gøres på det andet felt. Det væsentligste er,

[Hagen Hagensen]

at der sker noget. Om det netop bliver det, vi har foreslået her, skal ikke være det afgørende.

Der er rejst et spørgsmål, som jeg i hvert fald ved ude i befolkningen har en baggrund: man vil gerne have fjernet angsten for volden, man vil gerne have genskabt trygheden. Jeg takker ministeren for hans gode vilje. Han har muligvis bedre veje frem end dem, vi er kommet med her. Jeg deltager gerne i drøftelserne, bare der sker noget, og vi har som sagt ønsket, at forslaget skal oversomme, for at man virkelig kan tage stilling til, hvad der kan gøres for at klare dette bedst muligt.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Der skal ikke herske tvivl om, at vi fra radikal side også er indstillet på at hjælpe ofrene; det er vi, som hr. Hagen Hagensen sagde, enige om.

Så siger hr. Hagen Hagensen, at hans og andres lovforslag havde to parter: offeret og den, der havde begået lovovertrædelsen. Nej, der er da en tredje, for der er den sigtede, og det var den sigtede, jeg talte om, den sigtede, der måske frikendes. Ham eller hende kommer vi til at skade meget hårdt, hvis det skulle lykkes for de konservative – hvad Gud forbyde – at overtale et flertal til at gå ind for dette lovforslag.

Freddy Madsen (DKP):

I fortsættelse af det, hr. Bernhard Baunsgaard sagde, forekommer det mig højest besynderligt, at en begavet jurist som hr. Hagen Hagensen entydigt taler om to personer, nemlig offeret og voldsmanden, i denne forbindelse. Det er jo slet ikke det, sagen drejer sig om. Det, som hr. Hagen Hagensen åbenbart går ud fra, er, at det altid vil være sådan, at den, som sigtes, også kan dømmes. Men det, det drejer sig om, er jo, at når hr. Hagen Hagensen taler om ofre i den forbindelse, kan det lige så vel være den, som tiltales og anklages, der er offeret, nemlig i den situation, hvor den pågældende er uskyldig. Hvis man skal gå ud fra det, som hr. Hagen Hagensen har sagt om, at man skal beskytte offeret, skal vel den, der i den situation bliver offer, også beskyttes, og det er det, det konservative forslag ikke tager højde for.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg skal ikke tage Vorherre med ind i debatten her i dag, og jeg skal i øvrigt ikke gøre mange flere bemærkninger nu. Vi får jo lejlighed til at drøfte tingene i udvalget i hvert fald til efteråret, når dette forslag gennemføres eller der kommer et andet af tilsvarende art, der skal drøftes. Uanset at jeg er blevet omtalt som »en begavet jurist« – jeg nøjes med at sige, at jeg er blevet cand. jur. – skal der ikke ligge andet og mere i det, end at jeg måske skulle kunne forklare det, som både hr. Bernhard Baunsgaard og hr. Freddy Madsen var inde på. Der er ikke tale om nogen tredje part i denne forbindelse. Der er tale om et offer, og der er tale om én, der har begået en overtrædelse. Det, jeg kommer ind på her, er, at der står i den omtalte bestemmelse, at en dommer *kan* fængsle en sigtet, og jeg lover for, at der i de fleste voldssager og sager af den art, der er tale om her – måske er det noget andet i voldtægtssager – meget ofte vil komme netop det frem, at man ved, når man har manden, at det er ham, der er skyldig. Det er nu en kendsgerning, og der er som sagt ikke noget »skal« der er et »kan«, og jeg har fuld tillid til, at danske dommere kan finde ud af, hvordan der skal skønnes. Der sker ingenting her, som ikke må ske. Jeg tror, det vil være naturligt at overveje noget i retning af det, vi er kommet med. Som sagt er vi rede til at drøfte det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

24) **Første behandling af:**

Forslag til lov om forsikringsvirksomhed.